

prof. dr hab. inż. Jacek Matyszkiewicz
Wydział Geologii, Geofizyki
i Ochrony Środowiska AGH

**Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgr inż. Łukasza Słonki pt.
„Charakterystyka sejsmiczna górnourajskich budowli węglanowych w
Niece Miechowskiej”**

Niniejsza recenzja została sporządzona na życzenie Pani Dyrektor Instytutu Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk prof. dr hab. Ewy Słaby; pismo DIN-0001-4/2020 z dn. 15 października 2020 r.

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pana mgr inż. Łukasza Słonki składająca się z dwóch artykułów:

- "Upper Jurassic carbonate buildups in the Miechów Trough, southern Poland – insights from seismic data interpretation" – Solid Earth, 11, 1097-1119, 2020;
- "Seismic characteristic and development of the Upper Jurassic carbonate buildups from the Miechów Trough (southern Poland)" – Geosciences, 10, 239, 2020.

Współautorem obu prac jest promotor rozprawy Pan dr hab. inż. Piotr Krzywiec, prof. ING PAN, którego wkład autorski w obie w/w prace wyniósł po 15% w każdej z nich, co zostało potwierdzone stosownymi oświadczeniami.

Informacje ogólne

Główną częścią pracy doktorskiej Pana mgr inż. Łukasza Słonki są wymienione powyżej dwa artykuły, które zostały opatrzone zbiorczym streszczeniem w języku polskim i angielskim, omówieniem tych prac każdej z osobna oraz zbiorczym podsumowaniem. Recenzent docenia realizację doktoratów w formie przedstawiania do oceny opublikowanych już artykułów, pod warunkiem wszakże, że zostały one zamieszczone w prestiżowych, uznanych czasopismach. Powinno to dawać dodatkową gwarancję, że prace doktoranta zostały już wnikliwie ocenione na etapie recenzji wydawniczej i wejdą na trwale do obiegu naukowego, a nie zasilą wyłącznie zakurzone półki bibliotek.

Zupełnie inaczej wygląda kwestia przedstawiania w doktoracie prac opublikowanych w słabych czasopismach, które nie dają gwarancji odpowiedniej jakości recenzji składanych manuskryptów. Warunkiem recenzowania pracy doktorskiej jest podpisanie umowy, w której recenzent przenosi wszystkie prawa autorskie na jednostkę zamawiającą. Oznacza to, że w przypadku krytycznej recenzji danego artykułu wchodzącego w skład pracy doktorskiej, która może a nawet powinna zostać opublikowana w postaci polemiki na łamach tego czasopisma, które opublikowało słabą pracę, recenzent jest zmuszony prosić o zgodę jednostkę zamawiającą recenzję, która może, ale nie musi jej udzielić.

Poziom czasopism, w których zostały wydane prace stanowiące dysertację

1. Praca pt. "Upper Jurassic carbonate buildups in the Miechów Trough, southern Poland – insights from seismic data interpretation" – Solid Earth, 11, 1097-1119, 2020.

Artykuł ukazał się w czasopiśmie *Solid Earth*, które jest w zakresie Nauk o Ziemi jednym z nielicznych periodyków publikujących prace w systemie *open discussion*, który umożliwia podjęcie naukowej polemiki z autorami bezpośrednio po złożeniu pracy w redakcji. Dotyczy to zarówno recenzentów wyznaczonych przez redakcję, jak i osób postronnych. Autor niniejszej recenzji był jednym z trzech recenzentów wyznaczonych przez redakcję do merytorycznej oceny pracy. Pozostałymi recenzentami byli prof. Tadeusz M. Peryt oraz dr Gabor C. Tari. Artykuł został złożony 17 listopada 2019 r., zaakceptowany 31 maja 2020 r. i opublikowany 1 lipca 2020 r. Recenzent wyraża pogląd, że poziom naukowy tego czasopisma jest satysfakcjonujący, co znajduje odzwierciedlenie w przypisaniu mu 140 punktów wśród czasopism z ostatniej listy MNiSW.

2. Praca "Seismic characteristic and development of the Upper Jurassic carbonate buildups from the Miechów Trough (southern Poland)" – Geosciences, 10, 239, 2020.

Artykuł ukazał się w czasopiśmie typu *open access* wydawanym przez spółkę MDPI. Spółka ta jest wydawcą również innych czasopism, w których porusza się tematykę Nauk o Ziemi. Wydaje ona m. in. czasopisma „Energies” i „Minerals” o wartości punktowej odpowiednio 140 i 100 punktów. Niestety, czasopisma MDPI cechują się nieakceptowalnymi praktykami publikowania prac. Cykl wydawniczy trwa bardzo krótko, a dość liczni naukowcy, z którymi autor niniejszej recenzji miał okazję wymienić uwagi, określają poziom zamieszczanych tam prac jako dalece niesatysfakcjonujący. Podstawowym (i jak się wydaje jedynym istotnym) warunkiem publikowania tamże jest konieczność uiszczenia opłaty *open access* w wysokości kilku tysięcy złotych. Powoduje to, że szczególnie w „Energies” (i nieco mniej w „Minerals”) obserwuje się ogromną liczbę publikacji chińskich i polskich autorów, głównie takich, którzy do tej pory nie zaistnieli w prestiżowych czasopismach.

Czasopismo *Geosciences*, w którym Pan mgr inż. Ł. Słonka opublikował drugą pracę ma w wykazie MNiSW tylko 70 punktów, dlatego w dobie ewaluacji i pogoni za ministerialnymi punktami nie jest oblegane przez polskich autorów. Pozostałe cechy są jednak wspólne z innymi czasopismami MDPI, tj. konieczność opłaty 1200 CHF, horrendalnie rozbudowany skład redakcji (16 Editors, 11 członków Advisory Board, 312 Editorial Board Members, 380 członków Reviewer Board i jeszcze 180 Topic Editors) oraz krótki czas oczekiwania na anonimowe recenzje. Periodyk ten wydaje 12 zeszytów na rok zawierających niekiedy blisko 50 prac, a ponadto wydał w ciągu 9 lat istnienia około 100 numerów specjalnych na każdy możliwy temat. Powyższe dane wskazują, że *Geosciences* mimo relatywnie wysokiej punktacji ministerialnej odpowiadającej czołowym polskim czasopismom z zakresu Nauk o Ziemi nie może być zaliczane do czasopism prestiżowych. Artykuł Panów Ł. Słonki i P. Krzywca został złożony w redakcji 30

kwietnia 2020 r., zaakceptowany 16 czerwca, a wydany 18 czerwca 2020 r. Recenzent przytacza te, pozornie nieistotne informacje z powodów, które zostaną przedstawione w dalszej części recenzji.

Ocena rozprawy

Praca doktorska Pana mgr inż. Łukasza Słonki dotyczy sejsmicznej charakterystyki górnourajskich budowli węglanowych (ang. *carbonate buildups*) na obszarze, który z jednej strony jest kluczowym dla wyjaśnienia ewolucji systemu depozycyjnego górnej jury w polskim sektorze północnego obrzeżenia Tetydy a z drugiej jest praktycznie pozbawiony odsłoneń powierzchniowych. Głównym źródłem informacji o tych utworach są stosunkowo nieliczne rdzenie wiertnicze. Tak więc metody sejsmiczne są niejako z definicji jedną z podstawowych metod badawczych, które mogą wyjaśnić szereg problemów związanych z prospekcją tych utworów. W ostatnim czasie analiza wykształcenia utworów górnej jury z zapadliska przedkarpackiego graniczącego z Niecką Miechowską na podstawie danych sejsmicznych była przedmiotem pracy doktorskiej A. Urbańca (2018), której recenzentem był Promotor Pana mgr inż. Ł. Słonki, prof. P. Krzywiec. Recenzent podkreśla, że nie posiada specjalistycznej wiedzy z zakresu badań sejsmicznych (tj. analizy szczegółowych parametrów, atrybutów sejsmicznych, metodyki, wymaganego oprzyrządowania etc.) a jedynie jest w stanie dokonać oceny geologicznej interpretacji danych sejsmicznych oraz formalnych aspektów dysertacji.

Podstawowym warunkiem podjęcia tego zagadnienia badawczego jest jednak nie tylko dobre opanowanie metod sejsmicznych w kontekście realistycznej interpretacji wyników, ale także znajomość wykształcenia utworów górnej jury na obszarach otaczających Nieckę Miechowską, gdzie występują one na powierzchni. Odrębną kwestią pozostaje konieczność zajęcia stanowiska w często sprzecznych interpretacjach stratygraficzno-litologicznych, czego nie można uściślić danymi sejsmicznymi.

Pan mgr inż. Łukasz Słonka pracujący pod opieką prof. Piotra Krzywca miał świadomość powyższych kwestii i zdaniem recenzenta wywiązał się z realizacji tego zadania. Na szczególne podkreślenie zasługuje znajomość literatury dotyczącej opracowywanego zagadnienia, co pozwoliło uniknąć dość typowego mankamentu występującego w pracach doktorskich w postaci „wyważania otwartych drzwi”.

Analiza pracy “Upper Jurassic carbonate buildups in the Miechów Trough, southern Poland – insights from seismic data interpretation” – Solid Earth, 11, 1097-1119, 2020.

Przystępując do krótkiego omówienia niniejszej pracy, recenzent jednoznacznie stwierdza, że wszystkie uwagi jakie zgłosił wobec pierwotnej wersji manuskryptu publikacji zostały przez Autorów uwzględnione. Podobnie, uwagi dwóch pozostałych recenzentów, które były w znacznym stopniu zbieżne z uwagami autora niniejszej recenzji zostały również wzięte pod uwagę. Tak więc, na obecnym etapie postępowania doktorskiego (kiedy to ocenia się ostateczny efekt, jakim jest publikacja) należy jedynie podkreślić główne walory tego

artykułu, do jakich niezaprzeczalnie należą: udokumentowanie występowania górnourajskich *carbonate buildups* na obszarze Niecki Miechowskiej i przedstawienie spójnej interpretacji architektury facjalnej późnourajskiego basenu sedymentacyjnego z tego rejonu uzyskanego na podstawie danych sejsmicznych. Spośród 22 stron pracy aż 6 stron stanowi spis literatury. Tworzy to swoistą wartość dodaną pozwalającą nie tylko na przedstawienie podstaw interpretacji, ale dokumentuje rozległość horyzontów Doktoranta i efekcie daje „pracę kompletną”, tj. taką, w której wnioski są nie tylko oryginalne w stosunku do istniejącego stanu wiedzy, ale także stanowiącą źródło aktualnej bibliografii dla badaczy zajmujących się tym problemem.

Analiza pracy “Seismic characteristic and development of the Upper Jurassic carbonate buildups from the Miechów Trough (southern Poland)” – *Geosciences*, 10, 239, 2020.

Niestety, w odróżnieniu od wartościowej publikacji w *Solid Earth* praca ta jest zdaniem recenzenta na granicy standardów wymaganych nie tylko w postępowaniu doktorskim, ale także elementarnych zasad publikowania prac.

Uwagi krytyczne odnoszą się do: (i) znacznego podobieństwa treści obu prac, (ii) braku cytowań części figur, które są identyczne lub bardzo zbliżone do figur w pracy opublikowanej w *Solid Earth* oraz (iii) powoływania się na pracę „*Solid Earth Discuss.*, 2019”, która w chwili obecnej nie istnieje jako publikacja, gdyż stanowiła pierwotną wersję manuskryptu złożonego do redakcji.

Druga z omawianych prac dotyczy tego samego obszaru i tego samego zagadnienia. W analizowanej pracy Autorzy rozwinęli nieco szereg pominiętych wcześniej lub tylko wzmiankowanych wątków (np. dotyczących znaczenia kompaktacji, uwzględnienia wyników doktoratu dr A. Urbańca dotyczącego bardzo zbliżonej tematyki), których zdawkowe potraktowanie piszący te słowa wytknął w recenzji wydawniczej pracy opublikowanej w *Solid Earth*. Jest to więc z pewnością pewien progres i pracę czyta się z zainteresowaniem, czego niestety nie można już powiedzieć o zestawie obu prac. Nie ulega wątpliwości, że w przypadku złożenia obu manuskryptów do jednego czasopisma w tym samym czasie, każda z szanujących się, prestiżowych redakcji zażądałaby połączenia obu prac w jedną odmawiając ich opublikowania jako oddzielnych artykułów.

Recenzent porównując obie prace dostrzega znaczne podobieństwo, które oprócz tej samej tematyki, identycznego obszaru i tych samych metod badawczych, dotyczy również bardzo zbliżonego układu tekstu (spisu rozdziałów i podrozdziałów), znacznego podobieństwa dużej części figur i pozycji literaturowych. Praca z *Geosciences*, w zestawieniu z artykułem w *Solid Earth*, sprawia wrażenie raczej appendixu do tej pracy, niż oryginalnego dzieła. Znaczne podobieństwo dotyczy nie tylko figur ilustrujących lokalizację obszaru badań, położenie geologiczne etc, czego nie sposób uniknąć, ale wręcz zamieszczenia jako oryginalnych części figur, które zostały opublikowane w artykule w *Solid Earth*. Tylko w opisie figury 3 znajduje się informacja, że została ona zapożyczona z publikacji w *Solid Earth* (gdzie odpowiada figurze 6).

Figura 4 z *Geosciences* stanowi fragment figury 8 z *Solid Earth* różniąc się od niej jedynie innym rozmieszczeniem napisów i odmiennymi szrafurami i dalej,

odpowiednio: figura 7a jest identyczna z górną częścią figury 11, figura 7d jest tożsama z dolną częścią figury 11, figura 8 odpowiada fragmentowi figury 13 z nieco zmienionymi szrafurami, a część „a” figury 9 jest dokładnym odpowiednikiem figury 12. Czytelnik powinien figury te traktować jako oryginalne, podczas gdy w rzeczywistości zostały już one gdzie indziej opublikowane.

Działanie polegające na niepodaniu faktu, że zamieszczone figury lub ich istotne części zostały opublikowane wcześniej lub gdzie indziej, ale w podobnym czasie, określa się jako autoplgiat. Recenzent nie decyduje się jednak na postawienie tego zarzutu Autorom w/w prac, co w przypadku recenzji pracy doktorskiej oznaczałoby automatycznie ocenę negatywną. Głównym powodem takiego stanowiska są przedstawione powyżej daty etapów akceptowania w/w prac przez redakcje. Praca z Solid Earth zamieszczona w dysertacji jako pierwsza, była jako pierwsza złożona w redakcji i upubliczniona do dyskusji, jako pierwsza została zaakceptowana, ale wydana już jako druga. Na dodatek Autorzy pracę z Solid Earth cytują w pozycji [43] nie jako „Solid Earth, 11, 1097-1119, 2020”, ale jako „Solid Earth Discuss., 2019”, tj. odnoszą się do wstępnej wersji niezrecenzowanego, złożonego w redakcji manuskryptu pracy, który jako publikacja w praktyce nie istnieje. Recenzent nie jest w stanie określić, co było pierwsze, co drugie i na co właściwie powołują się Autorzy w pracy w Geosciences: na artykuł w ostatecznej opublikowanej formie, czy też na jego wstępną wersję przedłożoną do dyskusji i recenzji? Recenzent jest jednak przekonany, że gdyby drugi manuskrypt został złożony w redakcji prestiżowego czasopisma albo w redakcji Solid Earth, to do wydania tej pracy w obecnym kształcie na pewno by nie doszło.

Konkludując, praca opublikowana w Geosciences nie tylko nie podnosi wartości całego doktoratu, ale drastycznie ją obniża, wręcz do granicy pozytywnej oceny dysertacji. Fakt uzyskania przez ING PAN oraz indywidualnie przez obu Autorów pewnej liczby punktów ministerialnych za publikacje ma tu znaczenie drugorzędne.

Recenzent jest zdania, że powyższe uchybienia obciążają przede wszystkim Promotora rozprawy, który na dodatek jest także współautorem obu ocenianych publikacji. To rolą promotora jest właściwe kierowanie i nadzorowanie, szczególnie na etapie publikacji wyników, pracy młodego naukowca, który z racji niewielkiego doświadczenia ma pełne prawo zaufać promotorowi i - co szczególnie istotne - zarazem współautorowi, aby rezultaty jego pracy zostały opublikowane we właściwy sposób w odpowiednim czasopiśmie, z zachowaniem odpowiednich standardów. Sposób realizacji doktoratu w postaci przedstawienia opublikowanych artykułów wyklucza bowiem znaną z wielu obron tradycyjnych doktoratów możliwość odniesienia się do uwag recenzenta w postaci złożenia podziękowań i zapewnienia, że uwagi zostaną wykorzystane podczas przygotowywania pracy do druku. Tu już niestety nic nie można poprawić.

Wniosek końcowy

Pomimo wykazanych powyżej bardzo poważnych uchybień recenzent pozytywnie ocenia rozprawę doktorską Pana mgr Łukasza Słonki. Jedną z prac wchodzących w jej skład opublikowaną w Solid Earth stanowi niewątpliwie oryginalne rozwiązanie postawionego zadania i dokumentuje odpowiedni dla uzyskania stopnia doktora poziom wiedzy i umiejętności Kandydata.

W związku z powyższym, zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy i obowiązującego Rozporządzenia wnioskuję o dopuszczenie Pana mgr inż. Łukasza Słonki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kraków, dn. 14 grudnia 2020 r.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J. Gontarczyk'.